

8 Μαΐου 2018

Αριθμ. Πρωτ.: 226143/19974/2018

Ειδικός Επιστήμονας: Χαρ. Παπαδόπουλος (τηλ.:2131306659)

1) ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΣΤΑΔΙΟΥ 29, ΑΘΗΝΑ, ΤΚ 10110

2) ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΣΤΑΔΙΟΥ 29, ΑΘΗΝΑ, ΤΚ 10110

3) ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΕΦΚΑ
ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, ΤΚ 10241

Θέμα: Αντιμετώπιση των λόγων που έχουν οδηγήσει πρώην ασφαλισμένους του ΟΑΕΕ και του ΕΤΑΑ σε αδυναμία λήψης σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας

Αξιότιμες κυρίες, αξιότιμοι κύριοι,

Αναφορές πολιτών που έχουν υποβληθεί κατά τους τελευταίους πολλούς μήνες στο Συνήγορο του Πολίτη έχουν αναδείξει εκ νέου το ζήτημα του αδιεξόδου στο οποίο βρίσκονται όσοι πρώην ελεύθεροι επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενοι αδυνατούν να εξοφλήσουν κοινωνικοασφαλιστικές οφειλές τους που συσσωρεύτηκαν ιδίως κατά τα έτη της εγχώριας οικονομικής κρίσης, μεγεθύνονται διαρκώς λόγω των νομίμων επιτοκίων εκπρόθεσμης καταβολής και ανέρχονται ήδη σε ύψος που εκ των πραγμάτων αποκλείει ή καθιστά εξαιρετικά αμφίβολη την προοπτική συνταξιοδότησής αυτών των πρώην επαγγελματιών, μολονότι στις περισσότερες περιπτώσεις κατέβαλλαν επί πολλά έτη τις νόμιμες εισφορές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το εν λόγω ζήτημα έχει απασχολήσει την Ανεξάρτητη Αρχή και σε πρόσφατα έτη. Για παράδειγμα, στις 11 Νοεμβρίου 2013 πραγματοποιήθηκε συνάντηση εργασίας κλιμακίου της Ανεξάρτητης Αρχής με την τότε Διοικήτρια του ΟΑΕΕ, στο πλαίσιο της προσπάθειας εξεύρεσης λύσεων για όσους ασφαλισμένους αδυνατούσαν πλέον να ανταποκριθούν στην υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών. Κατόπιν της συνάντησης αυτής, αλλά και συναντήσεων εργασίας με αρμόδια διευθυντικά στελέχη του ΟΑΕΕ και ενώ συνεχιζόταν η υποβολή σωρείας αναφορών από ασφαλισμένους του Οργανισμού που δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στις σχετικές κοινωνικοασφαλιστικές υποχρεώσεις τους, το 2014 η Αρχή δημοσιοποίησε σειρά προτάσεων της για την αντιμετώπιση του όλου προβλήματος. Μεταξύ άλλων, η Αρχή πρότεινε τη θέσπιση ενιαίας δυνατότητας ρύθμισης του συνόλου των οφειλών προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης και προς το Δημόσιο σε τουλάχιστον 100 δόσεις, ανάλογα με το ύψος της οφειλής και τις

οικονομικές δυνατότητες του ασφαλισμένου, και χωρίς υψηλή προκαταβολή ως προϋπόθεση για την ένταξη οφειλής στη ρύθμιση. Ειδικά για τους υποψήφιους συνταξιούχους που αδυνατούν να εξοφλήσουν τις οφειλές τους, με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν από απώλεια τουλάχιστον των αναδρομικών ποσών συντάξεών τους, αλλά και – στις περιπτώσεις διηνεκούς αδυναμίας ανεύρεσης κεφαλαίου για μείωση έστω της ασφαλιστικής οφειλής – ακόμη και κάθε δυνατότητας λήψης σύνταξης στο μέλλον, προτάθηκε ο υπολογισμός του χρόνου ασφάλισης για τον οποίο οφείλονται εισφορές να δύναται να γίνεται στην κατώτατη ασφαλιστική κατηγορία, με τις αντίστοιχες συνέπειες στο ύψος της σύνταξής τους. Επίσης, η Αρχή πρότεινε τη ρεαλιστική προσαρμογή των ασφαλιστικών εισφορών στα τρέχοντα οικονομικά δεδομένα (ιδίως με την καθιέρωση μεταβατικής ειδικής ασφαλιστικής κατηγορίας «βάσης» με εισοδηματικά κριτήρια, ώστε να κατορθώσουν να διατηρήσουν την ασφαλιστική τους ενημερότητα όσο το δυνατόν περισσότεροι ελεύθεροι επαγγελματίες, έστω και με μειωμένα προσδοκώμενα ποσά μελλοντικών συντάξεων για το αντίστοιχο διάστημα) και τη δραστική και ρεαλιστική αναπροσαρμογή των πρόσθετων τελών.

Κάποιες από τις προτάσεις αυτές βρήκαν ανταπόκριση από το νομοθέτη και τη Διοίκηση. Για παράδειγμα, με την παρ. 5 του άρθρου 32 του Ν. 4075/2012 δόθηκε στους ασφαλισμένους του πρώην ΟΑΕΕ δικαίωμα κατάταξης στην αμέσως κατώτερη ή στη δεύτερη κατώτερη ασφαλιστική κατηγορία κλάδου σύνταξης του εφόσον κατά την υποβολή της αίτησης δεν είχαν ληξιπρόθεσμη οφειλή προς τον Οργανισμό ή είχαν υπαχθεί σε ρύθμιση και την τηρούσαν. Ως προϋπόθεση δε για την παραμονή στην κατώτερη κατηγορία ορίστηκε το να παραμείνει ενήμερος ο ασφαλισμένος τόσο στις δόσεις της τυχόν ρύθμισης όσο και στην καταβολή των τρεχουσών εισφορών. Το εν λόγω δικαίωμα επεκτάθηκε με το άρθρο 29 του Ν. 4321/2015 σε δικαίωμα κατάταξης σε μία εκ των τριών αμέσως κατώτερων ασφαλιστικών κατηγοριών με τις ίδιες προϋποθέσεις για την άσκηση και για τη μη απώλειά του.

Επίσης, με το άρθρο 28 του Ν. 4321/2015 (ΦΕΚ Α΄ 32/2015) θεσπίστηκε δυνατότητα ρύθμισης των ασφαλιστικών οφειλών μέχρι και σε 100 μηνιαίες δόσεις, με σημαντική έκπτωση στις προσαυξήσεις και πρόσθετα τέλη, εξαιρουμένων των αυτοτελών προστίμων, και χωρίς προϋπόθεση προκαταβολής υψηλότερης δόσης. Επιπλέον, με το άρθρο 38 του Ν. 4331/2015 (ΦΕΚ Α΄ 69/2015) αυξήθηκαν τα όρια των ποσών ασφαλιστικών οφειλών που ήταν δυνατό να συμψηφισθούν με αναδρομικά δικαιούμενες συντάξεις ή να παρακρατούνται μηνιαίως από μελλοντικά καταβληθσόμενες συντάξεις. Πιο συγκεκριμένα:

- με τις διατάξεις των παρ. 1-3 του άρθρου 38 Ν. 4331/2015 ορίστηκε ότι είναι δυνατό να συμψηφισθούν με ή να παρακρατηθούν από συντάξεις ασφαλιστικές οφειλές ύψους ίσου μέχρι το 55πλάσιο των κατωτάτων ορίων ανά κατηγορία σύνταξης και ανάλογα με τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης για τον συγκεκριμένο συνταξιούχο (αντί του 30πλάσιου του κατώτατου ορίου συνταξιοδότησης λόγω γήρατος, που ίσχυε ως τότε) και με μέγιστο όριο τα 25.000 ευρώ,
- ειδικά δε για όσους θα υπέβαλλαν αίτηση συνταξιοδότησης μέχρι 30-9-2015, η παρ. 4 του ίδιου άρθρου 38 προέβλεπε ως μέγιστο όριο του ποσού που μπορούσε να συμψηφισθεί ή παρακρατηθεί από συντάξεις τα 50.000 ευρώ.

Η πλέον σημαίνουσα δε νομοθετική παρέμβαση έλαβε χώρα με τη θέσπιση του Ν. 4387/2016, με βάση τις διατάξεις του οποίου, όπως και των κατ' εξουσιοδότηση αυτού

εκδοθεισών σχετικών κανονιστικών πράξεων, το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών για τους αυτοαπασχολούμενους και ελεύθερους επαγγελματίες συνδέθηκε με το εισόδημά τους, συγκεκριμένα με το καθαρό φορολογητέο αποτέλεσμα από την άσκηση της δραστηριότητάς τους ή από την ιδιότητα που δημιουργεί την υποχρέωση υπαγωγής τους στην ασφάλιση κατά το εκάστοτε προηγούμενο φορολογικό έτος – με μηνιαίο ελάχιστο ύψος βάσης υπολογισμού εισφορών το ποσό του κατώτατου βασικού μισθού άγαμου μισθωτού άνω των 25 ετών.

Ωστόσο, αν και οι προαναφερθείσες ρυθμίσεις αποδείχθηκαν ευεργετικές για πολλούς ελεύθερους επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους, δεν επέλυσαν το εξεταζόμενο πρόβλημα στο σύνολό του. Κατά πρώτον, το δικαίωμα κατάταξης σε κατώτερη κατηγορία **ανακούφισε μόνον όσους μπορούσαν να είναι και να παραμείνουν ενήμεροι στην εξόφληση των μειωμένων μεν, αλλά και πάλι αποσυνδεδεμένων από το ύψος του εισοδήματος εισφορών**. Κατά δεύτερον, η σύνδεση των ασφαλιστικών εισφορών με το εισόδημα προσέφερε ανακούφιση **μόνον από 1-1-2017 και εφεξής** και όχι για τα προ του 2017 έτη, τα οποία επίσης αφορούσε η προαναφερθείσα παρατήρηση του Συνηγόρου του Πολίτη ότι θα έπρεπε να λάβει χώρα ρεαλιστική προσαρμογή των ασφαλιστικών εισφορών στα νεότερα οικονομικά δεδομένα. Κατά τρίτον, η δυνατότητα ρύθμισης οφειλών σε 100 δόσεις σύμφωνα με το άρθρο 28 του Ν. 4321/2015 **έπαυσε να ισχύει** μετά τις 2-6-2015. Τέλος, οι μείζονος σημασίας για τους υποψήφιους συνταξιούχους διατάξεις των παρ. 1-3 του άρθρου 38 Ν. 4331/2015, **καταργήθηκαν** με το άρθρο 21 παρ. 1 Ν. 4337/2015. Στην αμέσως επόμενη ενότητα παρουσιάζονται τα προβλήματα που διαπιστώνονται σήμερα εξαιτίας της ανεπάρκειας των παραπάνω λύσεων, ενώ στην τελευταία ενότητα του εγγράφου διατυπώνονται οι προτάσεις της Ανεξάρτητης Αρχής.

A) Τα σημερινά συναφή προβλήματα

1) Το ύψος του ποσού οφειλών που μπορεί να συμψηφισθεί με ποσά συντάξεων

Όπως σημειώσαμε μόλις παραπάνω, οι διατάξεις των παρ. 1-3 του άρθρου 38 Ν. 4331/2015 καταργήθηκαν με το άρθρο 21 παρ. 1 Ν. 4337/2015. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την επάνοδο στα συναφώς ισχύοντα πριν τη θέση σε ισχύ αυτών των διατάξεων, δηλαδή το ποσό οφειλών το οποίο μπορεί να παρακρατηθεί από μέλλοντα ή αναδρομικά ποσά συντάξεων **έχει κατέλθει στο 30πλάσιο** της μηνιαίας σύνταξης κατώτατου ορίου λόγω γήρατος και **με μέγιστο όριο τα 20.000 ευρώ** για τους ασφαλισμένους του ΟΑΕΕ και τα **15.000 ευρώ** για τους ασφαλισμένους των λοιπών Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, πλην ΟΓΑ. Το ποσό όμως αυτό **δεν μπορεί να καλύψει ποσά οφειλών που δημιουργήθηκαν μεσούσης της οικονομικής κρίσης** και πριν από την σύνδεση των εισφορών με το φορολογητέο εισόδημα. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις παρακάτω πραγματικές περιπτώσεις:

- Ασφαλισμένος με περισσότερα από 40 έτη ασφάλισης αδυνατεί να λάβει σύνταξη λόγω ασφαλιστικών του οφειλών συνολικού ύψους **40.160,82 ευρώ**, από οφειλόμενες εισφορές αποκλειστικά για τα έτη **2008-2015**, κατά το ήμισυ δε περίπου για τα έτη **2012-2015**, κατά τα οποία προσπαθούσε να ολοκληρώσει τη διαδικασία εκκαθάρισης εταιρίας του, ενώ 6.000 ευρώ από τις οφειλές αφορούν τόκους και τέλη καθυστέρησης.

- Ασφαλισμένος με περισσότερα από 48 έτη ασφάλισης αδυνατεί να λάβει σύνταξη λόγω ασφαλιστικών οφειλών του συνολικού ύψους **35.900,44 ευρώ**, που αποτελούνται από οφειλόμενες εισφορές για τα έτη **2008-2015** και από αναλογούντες τόκους και τέλη καθυστέρησης ύψους 7.774,90 ευρώ.

- Ασφαλισμένος με 33 έτη ασφάλισης στο ΙΚΑ και επιπλέον έτη ασφάλισης ως ελεύθερος επαγγελματίας αδυνατεί να λάβει σύνταξη λόγω ασφαλιστικών οφειλών του συνολικού ύψους **49,813,65 ευρώ**, για εισφορές αποκλειστικά των ετών **2008-2015** και αναλογούντες τόκους και τέλη καθυστέρησης ύψους 8.519,00 ευρώ.

(Προς τεκμηρίωση των παραπάνω, συνάπτονται στο παρόν αντίγραφο σχετικών εγγράφων του ΕΦΚΑ. Τα παραδείγματα είναι ενδεικτικά, συναφή εξάλλου παραδείγματα έχουν περιληφθεί στο έγγραφο της Ανεξάρτητης Αρχής με αρ. πρωτ. 215543/3019/22-1-2018 προς τις συναρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου σας και του ΕΦΚΑ, ενώ η Ανεξάρτητη Αρχή συνεχίζει να δέχεται όμοιου περιεχομένου αναφορές κάθε μήνα.)

Η δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 61 του Ν. 3863/2010, όπως ισχύει μετά την προαναφερθείσα κατάργηση των παρ. 1-3 του άρθρου 38 Ν. 4331/2015, στους παραπάνω πρώην ασφαλισμένους του ΟΑΕΕ και νυν υποψηφίους για απονομή σύνταξης είναι να παρακρατηθεί από / συμψηφισθεί με δικαιούμενα ποσά συντάξεων τους μόνον ποσό οφειλόμενων εισφορών ίσο με το 30πλάσιο του κατωτάτου ορίου συντάξεων γήρατος ΟΑΕΕ, **δηλαδή ποσό εισφορών μόνον (30 x 473,40 =) 14.202,00 ευρώ και συνολικό παρακρατήσιμο ποσό οφειλών**, δηλαδή μετά τον συνυπολογισμό των προσαυξήσεων εκπρόθεσμης καταβολής, **20.000 ευρώ**. Είναι εμφανές ότι τα προβλεπόμενα αυτά ποσά είναι εξαιρετικά ανεπαρκή για να διασφαλίσουν την απονομή σύνταξη γήρατος στα προαναφερθέντες πρώην ελεύθερους επαγγελματίες, παρότι αυτοί αδιαλείπτως κατέβαλλαν τις εισφορές τους στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα επί έτη περισσότερα από εκείνα που απαιτούνται για τη θεμελίωση του δικαιώματός τους συνταξιοδότησης λόγω γήρατος.

Επιπλέον, τα ποσά αυτά παρίστανται ανεπαρκέστατα ακόμη και εάν τα συγκρίνει κανείς με το γινόμενο των ποσών των οφειλόμενων εισφορών στις ανώτερες ασφαλιστικές κατηγορίες του ΟΑΕΕ πολλαπλασιαζόμενα με τον αριθμό των ετών της εγχώριας κρίσης μέχρι το τέλος του έτους 2016, οπότε και έπαυσε ο υπολογισμός των εισφορών ανεξάρτητα από το φορολογητέο εισόδημα. Ακόμη και αν υποθεθεί ότι η εγχώρια κρίση άρχισε όχι νωρίτερα από το 2010, πρόκειται για 7 συναπτά έτη κρίσης. Κατά συνέπεια, εάν λ.χ. ένας επιπλοποιός ή ένας ομόρρυθμος εταίρος εταιρίας επιπλοποιίας όφειλε για κάθε δίμηνο των ετών αυτών 900 ευρώ, ή 450 ευρώ μηνιαίως, αλλά λόγω κατακόρυφης πτώσης του κύκλου εργασιών της επιχείρησης αδυνατούσε να καταβάλουν είτε τις εισφορές αυτές είτε τις μειωμένες εισφορές που οι Ν. 4075/2012 και Ν. 4321/2015 του επέτρεψαν εναλλακτικά να καταβάλλει μόνον υπό τον όρο της πλήρους συνέπειας στην καταβολή τους, τότε **το συνολικό χρέος του μόνον από οφειλόμενες εισφορές για αυτά τα 7 έτη υπολογίζεται σε (7 x 12 x 450 =) 37.800 ευρώ, οι δε προσαυξήσεις λόγω εκπρόθεσμης καταβολής των εισφορών αυτών έχουν ήδη ξεπεράσει τα 12.000 ευρώ, επομένως το σύνολο της εντός οικονομικής κρίσης δημιουργηθείσας οφειλής ήδη ξεπερνά τα 49.800 ευρώ.**

Αξίζει δε να τονιστεί ότι το προβλεπόμενο ύψος του παρακρατήσιμου / συμψηφίσιμου ποσού οφειλών δεν μεταβάλλεται ανάλογα με το ύψος των αναδρομικών ποσών συντάξεων

που αναμένεται να λάβει ο υποψήφιος συνταξιούχος αν συνταξιοδοτηθεί. Αυτό οδηγεί στο παράλογο αποτέλεσμα να είναι **δυνατό υποψήφιος συνταξιούχος να στερείται τη σύνταξή του επειδή αδυνατεί να καταβάλει ένα σχετικά μικρό ποσό πέραν του παρακρατήσιμου ορίου, παρότι τα ποσά αναδρομικών συντάξεων που αναμένει είναι μεγαλύτερα της οφειλής του.**

2) Το πρόσθετο εμπόδιο για τους αιτούμενους σύνταξη λόγω αναπηρίας: ο αριθμός των μηνών που λαμβάνεται ως κρίσιμος για το παρακρατήσιμο ποσό οφειλής

Τα προαναφερθέντα μέγιστα όρια παρακρατήσιμων / συμψηφίσιμων οφειλών ισχύουν κατ' αρχήν για κάθε είδος σύνταξης (γήρατος, θανάτου ή αναπηρίας). Ειδικά όμως για όσους από τους πρώην ασφαλισμένους του ΟΑΕΕ και του ΕΤΑΑ αιτούνται σύνταξη αναπηρίας, πρέπει να τονιστεί ότι το μέγιστο παρακρατήσιμο / συμψηφίσιμο ποσό οφειλής υπολογίζεται με βάση τη διάρκεια της γνωμάτευσης του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), διάρκεια η οποία στις περισσότερες περιπτώσεις δεν ξεπερνά τους 24 μήνες, με αποτέλεσμα **το παρακρατήσιμο / συμψηφίσιμο ποσό οφειλής να εξαντλείται στο γινόμενο των μηνών αυτών επί το κατώτατο όριο συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας.** Εάν ο αιτούμενος σύνταξη αναπηρίας δεν δύναται να προκαταβάλει το τυχόν επιπλέον ποσό οφειλής, θα στερηθεί τη σύνταξη αναπηρίας που κατά τα λοιπά δικαιούται. **Επιπλέον θα στερηθεί δε και οποιοδήποτε προνοιακό επίδομα αναπηρίας δικαιούται,** καθώς η ύπαρξη κοινωνικοασφαλιστικών οφειλών συνιστά λόγο αποκλεισμού των αναπήρων και από το δικαίωμα να λάβουν τις αντίστοιχες προνοιακές παροχές. Μάλιστα, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ήδη απευθυνθεί με το έγγραφό του με αρ. πρωτ. 215543/3019/22-1-2018 σε όλες τις συναρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου σας και του ΕΦΚΑ (σε συνέχεια του με αρ. πρωτ. 215543/23504/2016 εγγράφου της Ανεξάρτητης Αρχής προς τη Διεύθυνση Ασφάλισης του ΟΑΕΕ), αναδεικνύοντας όλα τα συναφή προβλήματα και με ενδεικτικά παραδείγματα από υποβληθείσες αναφορές πολιτών, χωρίς ωστόσο να έχει υπάρξει ως τώρα σχετική ανταπόκριση.

3) Η ανυπαρξία δυνατότητας πολύμηνης ρύθμισης των ασφαλιστικών οφειλών (για όσους δεν μπορούν να υπαχθούν στον εξωδικαστικό μηχανισμό του Ν. 4469/2017)

Μετά την κατάργηση της δυνατότητας ένταξης οφειλών στη ρύθμιση του άρθρου 28 του Ν. 4321/2015, που έπαυσε να ισχύει στις 2-6-2015, υφίσταται μόνον η κατά το Ν. 4152/2013 «πάγια» ρύθμιση οφειλών σε δώδεκα δόσεις και χωρίς έκπτωση στα ποσά προσαυξήσεων εκπρόθεσμης καταβολής. Πρόσφατα βέβαια ξεκίνησε η εφαρμογή του νέου εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης χρηματικών οφειλών του Ν. 4469/2017, που αφορά και τις ασφαλιστικές οφειλές, αλλά αυτός **αναφέρεται αποκλειστικά σε πρόσωπα που ασκούν σήμερα δραστηριότητα** – και μάλιστα με προϋποθέσεις προσανατολισμένες στη διάσωση των οικονομικά βιώσιμων επαγγελματιών. Μένουν έτσι εκτός του εξωδικαστικού μηχανισμού, μεταξύ άλλων, όλοι όσοι **ήταν στο παρελθόν αλλά δεν είναι πλέον επιχειρηματίες ή αυτοαπασχολούμενοι.** Σε ό,τι αφορά δε τη ρύθμιση οφειλών του Ν. 3869/2010, όπως ισχύει, αυτή καταλαμβάνει τα φυσικά πρόσωπα που στερούνται πτωχευτικής ικανότητας και

για κοινωνικοασφαλιστικές οφειλές τους, **αλλά μόνον εφόσον τα πρόσωπα αυτά βαρύνονται και με οφειλές προς ιδιώτες πιστωτές**. Επιπλέον, η κύρια διαδικασία που προβλέπει ο Ν. 3869/2010 είναι **δικαστική**, με ό,τι αυτό συνεπάγεται ως προς το χρόνο εξέτασης της αίτησης και την δυσκαμψία και το κόστος των σχετικών διαδικασιών. Εν ολίγοις, οι πρώην ελεύθεροι επαγγελματίες ή αυτοτελώς απασχολούμενοι που είτε έχουν μόνον ασφαλιστικές οφειλές (ή και οφειλές προς το Δημόσιο ή άλλα ΝΠΔΔ) και όχι προς ιδιώτες πιστωτές, είτε αναζητούν μία ταχεία και χωρίς κόστος ένταξη της ασφαλιστικής οφειλής τους σε ρύθμιση που μπορούν να εξυπηρετούν, δεν έχουν ανάλογη δυνατότητα, με αναπόδραστο αποτέλεσμα οι ασφαλιστικές οφειλές τους να **μεγεθύνονται διαρκώς** και να αντιμετωπίζουν τον ήδη προαναφερθέντα κίνδυνο να μην μπορέσουν ποτέ να λάβουν σύνταξη με βάση τις εισφορές που κατέβαλλαν επί πολλά έτη στη διάρκεια του ασφαλιστικού βίου τους.

4) Το μεγάλο ύψος των επιτοκίων εκπρόθεσμης καταβολής, η έλλειψη ανώτατου ορίου αύξησης και η μη ύπαρξη δικαιώματος έκπτωσης στην «πάγια» ρύθμιση

Σύμφωνα με την περ. 11 της υποπαραγράφου ΙΑ.2 της παραγράφου ΙΑ του πρώτου άρθρου του Ν. 4152/2013, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή της από την παρ. 4 του δεύτερου άρθρου του Ν. 4158/2013, από 1-1-2013 οι ληξιπρόθεσμες ασφαλιστικές εισφορές υπέρ των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης – πλην Ν.Α.Τ. – επιβαρύνονται με ετήσιο επιτόκιο που ισούται με το επιτόκιο αναχρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), συν ένα περιθώριο **800 μονάδων βάσης (8%)** υπολογισμένο σε ετήσια βάση. Αυτό σημαίνει ότι, ακόμη και με μηδενικό το επιτόκιο αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ, από το 2013 και εφεξής το ύψος κάθε κύριας οφειλής μεγαλώνεται ετησίως με επιτόκιο μεγαλύτερο από το επιτόκιο υπερημερίας του αστικού δικαίου 7,25% και το οποίο προσθέτει στην οφειλή περίπου το ήμισυ αυτής κάθε λίγα μόλις έτη, και μάλιστα **χωρίς ανώτατο όριο αύξησης**. Επιπλέον, στην ισχύουσα σήμερα «πάγια» ρύθμιση του Ν. 4152/2013 **δεν υφίσταται δικαίωμα έκπτωσης** από τέλη και τόκους καθυστέρησης σε καμία περίπτωση, παρότι στον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης του Ν. 4469/2017 υφίσταται δυνατότητα διαγραφής έως του 85% των νομίμων προσαυξήσεων, τελών καθυστέρησης και λοιπών επιβαρύνσεων (βλ. Απόφαση Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με αριθμό 32320/1841/2017, ΦΕΚ Β΄ 2360/2017) και παρότι μία τέτοιου είδους έκπτωση επιβάλλεται και από το υπέρμετρο της επιβάρυνσης που προέκυπτε για όσους επιχειρηματίες είχαν χαμηλά εισοδήματα εν μέσω της εγχώριας οικονομικής κρίσης και δη κατά τα έτη πριν το 2017, οπότε και συνδέθηκε το ύψος των εισφορών με το φορολογητέο εισόδημα βάσει του Ν. 4387/2016. Ο συνδυασμός όμως του μεγάλου επιτοκίου εκπρόθεσμης καταβολής με την έλλειψη ανώτατου ορίου αύξησης της οφειλής και την έλλειψη δικαιώματος έκπτωσης για όσους δεν μπορούν να ενταχθούν στις δυνατότητες ρύθμισης του Ν. 3869/2010 (που αφορά φυσικά πρόσωπα με οφειλές και προς ιδιώτες πιστωτές) και του Ν. 4469/2017 (που αφορά ενεργές επιχειρήσεις) οδηγεί σε ορισμένες περιπτώσεις στην **αναπόδραστη και υπέρμετρη διόγκωση** μίας οφειλής αρχικού ύψους που μπορούσε να συμψηφισθεί με ή να παρακρατηθεί από αναμενόμενα ποσά συντάξεων σε ύψος μεγαλύτερο του παρακρατήσιμου από συντάξεις, με αποτέλεσμα ο υποψήφιος συνταξιούχος να κινδυνεύει να στερηθεί δια παντός την προοπτική συνταξιοδότησής του.

5) Η βραχεία διάρκεια της προθεσμίας εξόφλησης του μη παρακρατήσιμου μέρους της οφειλής σε συνδυασμό με τις δρακόντειες συνέπειες της απώλειάς της

Συναφές με τα παραπάνω είναι και το πρόβλημα της βραχείας διάρκειας της προθεσμίας στην οποία ο υποψήφιος συνταξιούχος καλείται να εξοφλήσει το μη παρακρατήσιμο μέρος της οφειλής του για να αποφύγει τις δυσμενείς συνέπειες της απώλειάς της. Συγκεκριμένα, οι προβλεπόμενοι δύο μήνες θα ήταν επαρκές χρονικό διάστημα για πολλών άλλων ειδών ενέργειες διοικουμένων, **δεν μπορεί όμως να θεωρηθεί επαρκής προθεσμία για την ανεύρεση από τον υποψήφιο συνταξιούχο κεφαλαίων εν μέσω συνεχιζόμενης πολυετούς οικονομικής κρίσης τέτοιων ώστε να εξοφλήσει εφάπαξ ένα πιθανώς σημαντικό ποσό, με την απειλή της επέλευσης σε βάρος του των δρακόντειων συνεπειών που προβλέπει η παρ. 2 του άρθρου 6 του Π.Δ. 258/1983.** Στις συνέπειες αυτές απώλειας της δίμηνης προθεσμίας περιλαμβάνονται οι εξής:

- το σύνολο της οφειλής καθίσταται ληξιπρόθεσμο και δεν είναι δυνατό ο συνταξιούχος να επωφεληθεί της δυνατότητας παρακράτησης μέρους της οφειλής από ποσά συντάξεων τα οποία αναμένει,
- χάνονται τα αναδρομικά ποσά συντάξεων από το χρόνο υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης έως το χρόνο που θα εξοφληθεί η οφειλή, δηλαδή η σύνταξη θα αρχίσει να καταβάλλεται μόνο από το χρόνο εξόφλησης της οφειλής και εφεξής,
- διακόπτεται η τυχόν χορηγηθείσα προσωρινή σύνταξη,
- το σύνολο των ποσών των ως τότε καταβληθεισών προσωρινών συντάξεων θεωρείται ως αχρεωστήτως καταβληθέν.

Το πρόβλημα παρίσταται ακόμη πιο οξύ εάν ληφθεί υπόψη ότι, όπως παρατηρήσαμε στην αμέσως προηγούμενη ενότητα, λόγω των υψηλών νομίμων επιτοκίων εκπρόθεσμης καταβολής εισφορών **σε κάποιες περιπτώσεις υποψήφιοι συνταξιούχοι αιφνιδιάζονται δυσάρεστα από το ύψος των συνολικών οφειλών τους όταν εν τέλει, συνήθως με καθυστέρηση πέραν του προαναφερθείσας δίμηνης νόμιμης προθεσμίας ενέργειας της Διοίκησης, λαμβάνουν γνώση αυτού του τελικού ύψους,** συνεπώς τα ποσά που υπολόγιζαν ότι πρέπει να συγκεντρώσουν για να εξοφλήσουν το πέραν του παρακρατήσιμου μέρος της οφειλής αποδεικνύονται μικρότερα κατά πολύ από εκείνα που αποδεικνύεται ότι πρέπει πράγματι να συγκεντρώσουν.

6) Το ειδικό ζήτημα με τους υποψήφιους συνταξιούχους από διαδοχική ασφάλιση το οποίο δημιούργησε η ανατροπή του νομικού καθεστώτος χωρίς μεταβατικές διατάξεις

Ιδιαίτερο πρόβλημα που αφορά οφειλέτες του ΟΑΕΕ που είχαν υποβάλει πριν από τις 15-9-2014 αίτηση συνταξιοδότησης από διαδοχική ασφάλιση συνιστά **η ανατροπή των έως τότε ισχυόντων, χωρίς σχετική μεταβατική διάταξη,** από την Απόφαση του Υπουργού Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας με αριθμό Φ.1500/οικ.9696/195/8-8-2014 (ΦΕΚ Β΄ 2441/15-9-2014). Βάσει της Απόφασης αυτής, ενώ μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσής της, σε περιπτώσεις διαδοχικής ασφάλισης όπου ο ΟΑΕΕ ήταν όχι απονέμων

αλλά συμμετέχων στη συνταξιοδότηση, λαμβάνονταν υπόψη για την θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης μόνον ο χρόνος ασφάλισης για τον οποίο είχαν καταβληθεί οι ασφαλιστικές εισφορές (πληρωμένος χρόνος), μετά από τη δημοσίευση της εν λόγω Απόφασης ακολουθείται και για τις περιπτώσεις αυτές η διαδικασία του άρθρου 6 Π.Δ. 258/1983 (ΦΕΚ Α΄ 95/1984). Αυτό σημαίνει ιδίως ότι, εάν το ύψος της οφειλής του υποψήφιου συνταξιούχου είναι μεγαλύτερο από το προαναφερθέν παρακρατήσιμο ποσό, τότε γνωστοποιείται το επιπλέον ποσό στον οφειλέτη και αυτός **καλείται να το καταβάλει εντός δύο μηνών από την ημερομηνία γνωστοποίησης**, διαφορετικά απειλείται με τις συνέπειες που αναφέραμε στην αμέσως προηγούμενη ενότητα. Αξίζει να τονιστεί εδώ ότι η εν λόγω Υπουργική Απόφαση αφενός **υπερακοντίζει τη βούληση του κοινού νομοθέτη**, όπως αυτή έχει αποτυπωθεί στην παρ. 3 του άρθρου 32 Ν. 4075/2012, όπου περιλαμβάνεται η κρίσιμη εξουσιοδοτική διάταξη, αλλά και στην αντίστοιχη σκέψη της αιτιολογικής έκθεσης του Νόμου, και αφετέρου όρισε ότι ισχύει «και για αιτήματα που δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση συνταξιοδότησης», **ανατρέποντας έτσι εύλογες προσδοκίες υποψήφιων συνταξιούχων** ότι θα εφαρμοζόταν και στην περίπτωση τους ό,τι ίσχυε πριν από τη δημοσίευση της εν λόγω Απόφασης και αφήνοντας κάποιους τουλάχιστον από αυτούς με αμφίβολη την προοπτική συνταξιοδότησης.

B) Προτάσεις της Ανεξάρτητης Αρχής

Για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων, η Ανεξάρτητη Αρχή υποβάλλει τις παρακάτω αντίστοιχες προτάσεις:

- i) Η θεμελιώδης μεταρρύθμιση που επέφερε ο Ν. 4387/2016 στον τρόπο υπολογισμού των εισφορών για τους ελεύθερους επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους από 1-1-2017 κρίθηκε αναγκαία επειδή, όπως σημειώνεται στην ίδια την Αιτιολογική Έκθεση του Νόμου, «το προϊσχύσαν σύστημα των ασφαλιστικών κλάσεων, κατηγοριών ή τεκμαρτών ποσών [...] **αποτελούσε άδικη βάση υπολογισμού, καθώς δεν αντανakλούσε τις πραγματικές οικονομικές δυνατότητες του ασφαλισμένου**» (έμφαση προστεθείσα). Για τον λόγο αυτό, ο Ν. 4387/2016 όρισε «ενιαίο ύψος ασφαλιστικών εισφορών που υπολογίζεται με βάση το πραγματικό εισόδημα του ασφαλισμένου». Εξάλλου, το άρθρο 4 παρ. 6 του Συντάγματος ορίζει ότι οι πολίτες συνεισφέρουν στα δημόσια βάρη – στα οποία καταλέγονται και εκείνα της κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος – «ανάλογα με τις δυνάμεις τους». Η εκ μέρους της Πολιτείας αναγνώριση του άδικου χαρακτήρα του τρόπου υπολογισμού των εισφορών πριν το 2017 σε συνδυασμό με τη μερική ανεπάρκεια των σχετικών δοθισμών λύσεων, στην οποία αναφερθήκαμε σε προηγούμενες ενότητες του εγγράφου, επιβάλλουν επομένως **να δοθεί μία διέξοδος στους σημερινούς οφειλέτες ελεύθερους επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους ώστε να μη στερηθούν της σύνταξης για την οποία κατέβαλλαν τις νόμιμες εισφορές επί πολλά έτη**. Η διέξοδος δε αυτή θα μπορούσε να δοθεί με έναν ή περισσότερους τρόπους, κάποιους από τους οποίους προτείνουμε παρακάτω:
 - να θεσμοθετηθεί **δυνατότητα ταυτόχρονης διαγραφής μέρους του ανεξόφλητου ασφαλιστικού χρόνου του πρώην ελεύθερου επαγγελματία ή πρώην**

αυτοαπασχολούμενου και των αντίστοιχων οφειλών του, τουλάχιστον από ανεξόφλητες εισφορές κλάδου σύνταξης, κατόπιν σχετικής αίτησης του οφειλέτη και με τις αντίστοιχες συνέπειες στο ύψος της καταβληθησόμενης σύνταξής του, είτε/και

- να δίνεται η δυνατότητα ο κατά περίπτωση ανεξόφλητος και ο εξοφλημένος ασφαλιστικός χρόνος **να επανυπολογίζονται με αναγωγή των ποσών εισφορών που έχει πράγματι καταβάλει ο ελεύθερος επαγγελματίας στην κατώτατη ασφαλιστική κατηγορία του ΦΚΑ όπου ανήκε** – και πάλι μετά από σχετική αίτηση και με τις αντίστοιχες συνέπειες στο ύψος της καταβληθησόμενης σύνταξης – είτε/και
 - **να αυξηθεί το όριο** του ποσού οφειλών που δύναται να παρακρατηθεί από ή να συμψηφισθεί με δικαιούμενα ποσά συντάξεων στο ύψος των 45.000 ευρώ, είτε/και
 - να καταστεί νομικά δυνατό, εφόσον ο υποψήφιος συνταξιούχος το αιτηθεί ειδικώς μετά από την γνωστοποίηση σε αυτόν της οφειλής του κατά τα οριζόμενα στην περίπτωση γ της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του Π.Δ. 258/1983, **να εντάσσεται σε καθεστώς προοδευτικού συμψηφισμού της οφειλής του με τα καταβλητέα αναδρομικά και μελλοντικά ποσά συντάξεών του και χωρίς ανώτατο όριο**, μέχρι το ποσό της οφειλής του να καταστεί μικρότερο ή ίσο με το ισχύον μέγιστο παρακρατήσιμο όριο (για παράδειγμα, εάν κάποιος οφείλει 26.000 ευρώ, δεν θα λαμβάνει τα αναμενόμενα μηνιαία ποσά σύνταξης μέχρι του χρονικού σημείου στο οποίο από την παρακράτηση των ποσών αυτών η οφειλή του θα έχει μειωθεί στο προβλεπόμενο ανώτατο παρακρατήσιμο όριο).
- ii) Ειδικά για τους αιτούμενους **σύνταξη αναπηρίας**, παρακαλούμε για την ανταπόκρισή σας στις σχετικές ειδικές προτάσεις που έχουν διατυπωθεί με τα έγγραφα της Ανεξάρτητης Αρχής με αρ. πρωτ. 215543/23504/2016 (προς τη Διεύθυνση Ασφάλισης του ΟΑΕΕ) και 215543/3019/22-1-2018 (προς τις συναρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου και του ΕΦΚΑ).
- iii) Προς αποτροπή δημιουργίας στο προσεχές μέλλον νέου πλήθους υποψήφιων συνταξιούχων με μεγάλες οφειλές ιδίως για τις προ του 2017 εισφορές εξαιτίας των ισχυόντων σχετικών ετήσιων προσαυξήσεων, κρίνεται σκόπιμο να θεσπιστεί νομοθετικά μία μόνιμου χαρακτήρα **εξωδικαστική δυνατότητα ρύθμισης των κοινωνικοασφαλιστικών οφειλών ανεξάρτητα από την ύπαρξη και οφειλών προς ιδιώτες**.
- iv) Επειδή, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι υποψήφιοι συνταξιούχοι σε πολλές περιπτώσεις αιφνιδιάζονται όταν πληροφορούνται κατά το άρθρο 6 Π.Δ. 258/1983 το τελικό ύψος της οφειλής τους και η δίμηνη προθεσμία αποδεικνύεται ανεπαρκής για να ανεύρουν χρήματα για την εξόφληση του μη παρακρατήσιμου μέρους της οφειλής, **προτείνεται να επιμηκυνθεί η προθεσμία των δύο μηνών της παρ. 2 του άρθρου 6 Π.Δ. 258/1983 σε τουλάχιστον έξι μήνες**.
- v) Για τις ανάγκες της πρόληψης δημιουργίας και νέων υποψήφιων συνταξιούχων με υπέρογκες οφειλές, **προτείνεται επίσης να μειωθεί το περιθώριο 800 μονάδων βάσης που προβλέπεται στην περίπτωση 11 της υποπαραγράφου ΙΑ.2 της**

παραγράφου ΙΑ του πρώτου άρθρου του Ν. 4152/2013 κατά τουλάχιστον 200 μονάδες βάσης, δεδομένου και ότι το επιτόκιο υπερημερίας του αστικού δικαίου ανέρχεται σήμερα σε 7,25%.

vi) Τέλος, με βάση την συνταγματικής θεμελίωσης γενική αρχή της **προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου**, προτείνεται η φράση «και για αιτήματα που δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση συνταξιοδότησης» στο προτελευταίο εδάφιο της Απόφασης του Υπουργού Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας με αριθμό Φ.1500/οικ.9696/195/8-8-2014 (Β' 2441/2014) **να αντικατασταθεί** από τότε που ίσχυσε με τη φράση «χωρίς να καταλαμβάνει αιτήματα που δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση συνταξιοδότησης».

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία και παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε σχετική διευκρίνιση.

Με εκτίμηση

Ανδρέας Ι. Ποπάκης
Συνήγορος του Πολίτη

Συνημμένα:

Αντίγραφα εγγράφων Υπηρεσιών του ΕΦΚΑ και του πρώην ΟΑΕΕ με ανάλυση των ετών των οφειλών υποψηφίων συνταξιούχων που αδυνατούν να λάβουν σύνταξη εξαιτίας των οφειλών

Κοινοποίηση:

Αναφερόμενοι πολίτες